

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PLz. ÚS 3/2014-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. októbra 2014 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika podľa § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vo veci zjednotenia odchylných právnych názorov senátov Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovených v uznesení III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 188/2012 z 2. mája 2012 a v stanovisku II. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ku ktorému dospel v súvislosti s konaním o sťažnosti vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 336/2012, prijal toto

s t a n o v i s k o :

Ustanovenie § 372 ods. 2 Trestného poriadku n e m o ž n o analogicky aplikovať na prípady odmietnutia skôr podaného dovolania v tej istej trestnej veci podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, keďže takéto použitie analógie je spôsobilé porušiť základné práva vyplývajúce zo siedmeho oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 a nasl.).

O d ô v o d n e n i e :

I.

Právne názory III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ku ktorým dospel pri rozhodovaní veci vedenej pod sp. zn. III. ÚS 188/2012

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 2. marca 2012 doručená sťažnosť D. H. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenie čl. 49 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Tdo 45/2011 z 9. novembra 2011.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol:

«... Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) unesením sp. zn. 1 Tdo/45/2011 zo dňa 09. 11. 2011 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“) odmietol moje opakované dovolanie sťažovateľa proti rozsudku Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne sp. zn. 2 To/26/2008 zo dňa 23. 10. 2008. Opakované dovolanie odmietol s poukazom na § 372 ods. 1 v spojení s § 382 písm. f) Trestného poriadku, pričom oba označené zákonné ustanovenia nadobudli účinnosť 01. 09. 2011, kým sťažovateľ opakované dovolanie podal dňa 04. 08. 2011.»

Ťažiskovým dôvodom, pre ktorý považuje sťažovateľ namietané uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo 45/2011 z 9. novembra 2011 za ústavne nekonformné a arbitrárne, je to, že najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa proti rozsudku vyššieho vojenského súdu sp. zn. 2 To 26/2008 z 23. októbra 2008 bez toho, aby sa meritórne zaoberal jeho dovolaním. Najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa s poukazom na § 372 ods. 1 v spojení s § 382 písm. f) Trestného poriadku aj napriek tomu, že tieto ustanovenia nadobudli účinnosť 1. septembra 2011, zatiaľ čo opakované dovolanie bolo sťažovateľom podané 4. augusta 2011.

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia sp. zn. 1 Tdo 45/2011 z 9. novembra 2011 okrem iného uviedol:

«... Obvinený opätovne podal dovolanie svojim písomným podaním zo 4. augusta 2011.

Podľa § 372 ods. 2 Tr. por. v znení účinnom od 1. septembra 2011 ten, koho dovolanie bolo zamietnuté, nemôže v tej istej veci podať ďalšie dovolanie; obvinený a osoby uvedené v § 369 ods. 5 nemôžu podať dovolanie ani vtedy, ak už bolo zamietnuté dovolanie podané v prospech obvineného.

Toto nové ustanovenie Trestného poriadku nebolo prechodným ustanovením príslušnej novelizácie, teda zákona č. 262/2011 Z. z. (§ 567j Tr. por.) nijako dotknuté, počnúc prvým septembrom 2011 sa teda použije aj v prebiehajúcich konaniach o dovolaní v zmysle princípu aplikácie procesných predpisov „lex fori“.

Aj keď vyššie citovaná, novokoncipovaná formulácia textu zákona používa pojem „zamietnuté“, bráni aj „odmietnutie“ dovolania z dôvodu podľa § 382 písm. c) Tr. por., aby dovolateľ mohol dovolanie v tej istej veci opätovne podať (resp. aby mohlo byť podané dovolanie v prospech obvineného v zmysle § 372 ods. 2 časť vety za bodkočiarkou).

Pri riešení uvedenej otázky platí nasledovné:

Dôvod odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Tr. por. obsahovo zodpovedá dôvodu zamietnutia dovolania podľa § 392 ods. 1 Tr. por. Dovolanie sa podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietne, ak je už v štádiu predbežného preskúmania dovolania, vykonávanému v zmysle § 378 Tr. por. zrejmé, že nie sú splnené, resp. preukázané dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por.

Ustanovenie § 372 ods. 2 Tr. por. v znení účinnom od 1. septembra 2011 sa per analogiam použije aj vtedy, ak predchádzajúce dovolanie v tej istej veci bolo odmietnuté podľa § 382 písm. c) Tr. por. V takom prípade dovolací súd ďalšie dovolanie odmietne podľa § 382 písm. d) Tr. por.

Podľa ustanovenia § 382 písm. d) Tr. por. totiž dovolací súd odmietne dovolanie, ak nie sú splnené podmienky dovolania podľa § 372 Tr. por. alebo § 373 Tr. por. ani po postupe podľa § 379 ods. 1 Tr. por.

Prekážka predchádzajúceho zamietnutia dovolania podľa § 392 ods. 1 Tr. por. a rovnako odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Tr. por. je prekážkou neodstrániteľnou.

Preto v prejednávanej veci neostávalo iné, ako bez vecného preskúmania dovolania obvineného D. H., toto dovolanie odmietnuť podľa § 382 písm. d) Tr. por., čo najvyšší súd ako dovolací súd (v zmysle § 377 Tr. por.) učinil výrokom tohto uznesenia, konajúc takto na neverejnom zasadnutí, nariadenom podľa § 381 Tr. por...»

Tretí senát ústavného súdu sťažnosť odmietol uznesením sp. zn. III. ÚS 188/2012 z 2. mája 2012 podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Odmietnutie sťažnosti odôvodnil takto:

„Po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo 45/2011 z 9. novembra 2011 ústavný súd konštatuje, že jeho odôvodnenie je dostatočné a zrozumiteľné. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu dostačujúco vysvetlil, prečo odmietol dovolanie sťažovateľa, pričom jeho závery možno považovať z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné... Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu má povahu procesného rozhodnutia, bez prejednávania veci v jej merite.

K námietke nevysporiadania sa so skutočnosťami uvádzanými sťažovateľom v jeho sťažnosti ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou uvádza, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka konania na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

Pretože namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnené, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04) a v tejto situácii nemá

dôvod zasiahnuť do právneho názoru najvyššieho súdu s konštatovaním, že by došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 49 ústavy.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojim vlastným. V konečnom dôsledku ústavný súd nie je opravným súdom skutkových omylov a právnych názorov všeobecného súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecného súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom v okolnostiach daného prípadu by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetná interpretácia týchto právnych predpisov najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje...“

Z odôvodnenia uznesenia III. senátu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 188/2012 z 2. mája 2012 možno vyvodiť, že III. senát ústavného súdu odmietol sťažnosť sťažovateľa po tom, ako sa po posúdení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo 45/2011 z 9. novembra 2011 stotožnil s jeho právnym názorom o obsahovej totožnosti zamietnutia dovolania podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku a odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku a s na to nadväzujúcim právnym názorom o analogickej aplikácii § 372 ods. 2 Trestného poriadku na prípady odmietnutia skoršieho dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku v napadnutom uznesení, ktoré považuje z ústavného hľadiska za akceptovateľné.

II.

Právne názory II. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ku ktorým došiel pri prerokovaní veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 336/2012

Ústavnému súdu bola 10. apríla 2012 doručená sťažnosť J. K. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva podľa čl. 50 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tdo 65/2011 a jeho uznesením z 10. januára 2012. Súčasťou podania bola aj žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu na konanie pred ústavným súdom; ústavný súd žiadosti vyhovel a uznesením č. k. IV. ÚS 331/2012-15 z 3. júla 2012 mu ustanovil za právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom advokáta. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 336/2012-31 zo 16. augusta 2012 ju prijal na ďalšie konanie.

Zo sťažnosti vyplýva, že kľúčová námietka sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu je jeho nesúhlas s výkladom § 372 ods. 2 Trestného poriadku (v znení účinnom od 1. septembra 2011), ktorý vykonal vo veci najvyšší súd. Podľa tohto výkladu prekážka podania ďalšieho dovolania vzniká nielen pri zamietnutí skoršieho dovolania, ale aj pri odmietnutí dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Základom tejto argumentácie najvyššieho súdu je tvrdenie, že odmietnutie dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku obsahovo zodpovedá dôvodu zamietnutia dovolania podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku a že ide podľa jeho názoru o synonymá (s. 10). Táto skutočnosť odôvodňuje analogické použitie § 372 ods. 2 Trestného poriadku aj na prípady, keď predchádzajúce dovolanie bolo odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

Najvyšší súd napadnuté uznesenie sp. zn. 2 Tdo 65/2011 z 10. januára 2012 odôvodnil takto:

«Proti odsudzujúcemu rozsudku Okresného súdu Nitra podal obvinený J. K. zákonnej lehote odvolanie. Krajský súd v Nitre rozsudkom z 11. septembra 2008, sp. zn. 4 To/41/2008 (v bode II.), podľa § 319 Tr. por. odvolanie obvineného J. K. ako nedôvodné zamietol.

Obvinený podal proti tomuto rozsudku súdu druhého stupňa dovolanie prostredníctvom obhajcu, ktoré bolo odmietnuté podľa § 382 písm. c) Tr. por. uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. marca 2009, sp. zn. 2 Tdo/9/2009, a to pre nesplnenie dôvodov dovolania podľa § 371 písm. g), i), a j) Tr. por.

Obvinený opätovne proti vyššie uvedenému rozhodnutiu krajského súdu podal dovolanie prostredníctvom obhajcu (11. októbra 2011). Uplatnil v ňom dovolací dôvod uvedený v ustanovení § 371 ods. 1 písm. g) Tr. por. spočívajúci v tom, že rozhodnutia konajúcich súdov sú založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom. Poukázal na to, že prehliadka vozidla 14. augusta 2006 nebola vykonaná zákonným spôsobom, pretože žiaden príkaz na vykonanie prehliadky iných priestorov – automobilu sa v spise nenachádza. Tiež uviedol, že ani príkaz, ktorý by oprávňoval orgány trestnom konaní vykonávať sledovanie osôb a automobilu sa v spise nenachádza. Preto navrhol, aby „Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil porušenie rozhodnutia v napadnutej časti a zrušil rozhodnutia okresného súdu ako aj krajského súdu a vec vrátil na ďalšie prejednanie Okresnému súdu Nitra“.

K dovolaniu obvineného sa vyjadrila Krajská prokuratúra Nitra, ktorá navrhla toto podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietnuť, keďže nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por.

Podľa § 567j ods. 2 Tr. por. súdne konanie, okrem konania o mimoriadnych opravných prostriedkoch, začaté pred 1. septembrom 2011 sa dokončí podľa doterajších predpisov; to neplatí, ak súd vrátil vec prokurátorovi alebo ak prokurátor vzal obžalobu späť po 1. septembri 2011.

Podľa § 372 ods. 2 Tr. por. (v znení účinnom od 1. septembra 2011) ten, koho dovolanie bolo zamietnuté, nemôže v tej istej veci podať ďalšie dovolanie; obvinený a osoby uvedené v § 369 ods. 5 nemôžu podať dovolanie ani vtedy, ak už bolo zamietnuté dovolanie podané v prospech obvineného.

Aj keď vyššie citované ustanovenie používa pojem „zamietnuté“, bráni aj „odmietnutie“ dovolania z dôvodu podľa § 382 písm. c) Tr. por., aby dovolateľ mohol

dovolanie v tej istej veci opätovne podať. Totiž dôvod odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Tr. por. obsahovo zodpovedá dôvodu zamietnutia dovolania podľa § 392 ods. 1 Tr. por. Dovolanie sa podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmieta, ak je už v štádiu predbežného preskúmania dovolania, vykonávaného v zmysle § 378 Tr. por. zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por.

Preto ustanovenie § 372 ods. 2 Tr. por. (v znení účinnom od 1. septembra 2011) sa per analógiám použije aj vtedy, ak predchádzajúce dovolanie v tej istej veci bolo odmietnuté podľa § 382 písm. c) Tr. por. V takom prípade dovolací súd ďalšie dovolanie musí odmietnuť podľa § 382 písm. d) Tr. por. (a to pre nesplnenie podmienok dovolania podľa § 372 alebo § 373 ani po postupe podľa § 379 ods. 1 Tr. por.). Prekážka predchádzajúceho zamietnutia dovolania podľa § 392 ods. 1 Tr. por. a rovnako odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Tr. por. je prekážkou neodstrániteľnou (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. septembra 2011, sp. zn. 2 Tdo/40/2011).

Preto v prejednávanej veci Najvyšší súd Slovenskej republiky musel dovolanie obvineného J. K. podľa § 382 písm. d) Tr. por. odmietnuť na verejnom zasadnutí, bez preskúmania veci.»

Predseda trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti č. k. KP 4/2012-50 z 3. októbra 2012 uviedol, že sťažnosť sťažovateľa nepovažuje za opodstatnenú, výrok aj odôvodnenie namietaného uznesenia najvyššieho súdu považuje za správne. Vo svojom vyjadrení ďalej uviedol:

„V reakcii na sťažnostné námietky dodávame, že sťažovateľ opiera svoju argumentáciu o skutočnosť, že odmietnutie dovolania podľa § 382 písm. c) je rozhodnutie, ktoré nie je rozhodnutím meritórnym, lebo ho možno urobiť len ak dovolanie obvineného obsahuje formálne nedostatky. Z toho potom odvodzuje, že odmietnutie dovolania podľa § 382 písm. c) Tr. por. nie je prekážkou, aby dovolateľ znovu mohol podať dovolanie, pretože doposiaľ o ňom meritórne rozhodnuté nebolo vo forme jeho zamietnutia, t. j. na verejnom zasadnutí, argumentujúc aj použitím termínov odmietnuť – zamietnuť a systematickým zaradením termínu zamietnuť – § 392 ods. 2 Tr. por. v Trestnom poriadku.

Podstata nesprávnej argumentácie sťažnosti spočíva potom v tom, že sťažovateľ sa mylí pokiaľ namieta, že rozhodnutie podľa § 382 písm. c) Tr. por. nie je rozhodnutím

meritórnym. Uvedeným rozhodnutím je s konečnou platnosťou rozhodnuté o dovolaní obvineného pričom najvyšší súd k uvedenému rozhodnutiu dospeje po preskúmaní veci, t. zn. spisu a dovolacích námietok obvineného, ktoré vyhodnotí a ak sú zjavne neopodstatnené, dovolanie obvineného odmietne. Pritom v žiadnom prípade nejde len o otázky formálneho charakteru, ako napokon je zrejmé aj z rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci obvineného zo 17. marca 2009, sp. zn. 2 Tdo 9/2009, kde obvinený už vtedy uplatňoval totožný dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g), ako v opakovanom dovolaní.

V tomto prípade už z iných dôvodov, ktoré najvyšší súd odmietol podľa § 382 písm. d) uznesením, ktoré je predmetom ústavnej sťažnosti.

Na základe uvedeného, je preto možné zhrnúť, že obvinený využil svoju zákonnú možnosť podať dovolanie (teda nebol ukrátený na svojich právach), o ktorom najvyšší súd aj meritórne rozhodol. Obvinený podal totiž kvalifikované dovolanie a bol zastúpený obhajcom.

Zmyslom ust. § 372 ods. 2 Tr. por. je, a to aj podľa dôvodovej správy k zák. č. 262/2011 je, aby dôvody dovolania boli vyčerpané v jednom konaní a bolo tak rozhodnuté s konečnou platnosťou.

Podľa nášho názoru na tom nič nemôže zmeniť ani inak rozdielne použitie výrazov zákonodarcu (odmietnutie, zamietnutie), ktoré je treba považovať za synonymá a znamenajú každé meritórne rozhodnutie o dovolaní obvineného. Ani z dôvodovej správy zákonodarcu nie je zistiteľný iný význam použitej dikcie – naopak zákonodarcovi ho imputuje len sťažovateľ.

Naostatok pripustenie iného výkladu by znamenalo nové (z iných dôvodov), opakované a opravené podania dovolaní vo všetkých prípadoch dokiaľ by súd nerozhodoval na verejnom zasadnutí, čo je v rozpore s cieľom právnej úpravy podľa § 372 ods. 2 Tr. por.

Napokon o oprávnenosti sťažnosti obvineného nesvedčí ani systematické zaradenie § 372 ods. 2 Tr. por., ktoré je zaradené pred postup o rozhodovaní o dovolaní ako na neverejnom tak i verejnom zasadnutí, § 382 resp. § 384 a nasl. “

Druhý senát ústavného súdu sa s právnym názorom najvyššieho súdu, s právnym názorom predsedu trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, rovnako ako ani s právnym názorom III. senátu ústavného súdu nestotožňuje z týchto dôvodov:

1. K obsahovej totožnosti zamietnutia dovolania podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku a odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolací súd na neverejnom zasadnutí uznesením, bez preskúmania veci, odmietne dovolanie, ak je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

Podľa § 383 Trestného poriadku ak dovolací súd zistil, že sú dané dôvody dovolania uvedené v návrhu alebo predbežne zistené súdom v prospech obvineného a sú splnené podmienky na jeho podanie, určí termín verejného zasadnutia.

Podľa § 384 ods. 1 Trestného poriadku na verejnom zasadnutí súd preskúma zákonnosť a odôvodnenosť výrokov napadnutého rozhodnutia, proti ktorým dovolateľ podal dovolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré predchádzalo rozhodnutiu, so zameraním na dôvody dovolania podľa § 371 a § 374, ktoré sú uvedené v dovolaní.

Podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku ak dovolací súd zistí, že dôvody dovolania nie sú preukázané, dovolanie zamietne.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno stotožňovať dôvod odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku so zamietnutím dovolania podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku.

K uvedenému záveru možno dospieť v prvom rade gramatickým výkladom predmetných ustanovení Trestného poriadku. Relevantná formulácia v § 382 písm. c) Trestného poriadku je „nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371“. Podľa komentára k Trestnému poriadku (ASPI – Kolektív: Minárik, Š.) súd postupuje podľa tohto ustanovenia „ak podané dovolanie neobsahuje žiadny dôvod v zmysle § 371“. Relevantná formulácia v § 392 ods. 1 Trestného poriadku je: „dôvody dovolania nie sú preukázané“. Uvedené ustanovenie možno vykladať tak, že v dovolaní boli uvedené dôvody, ktoré

obsahovo zodpovedajú dovolacím dôvodom podľa Trestného poriadku, avšak po preskúmaní veci bolo zistené, že tieto dovolacie dôvody sa nepreukázali, teda v zásade to, že tvrdenie o danosti niektorého dovolacieho dôvodu nezodpovedá skutočnosti.

Tento výklad možno podporiť ďalšou argumentáciou. Dôvod odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku je zrejmý, čo je vyjadrené v uvedenom ustanovení tým, že dovolací súd k tomuto záveru môže dospieť (a v zásade k nemu dospeje) „bez preskúmania vecí“. Záver podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku nie je na prvý pohľad zrejmý, na jeho zistenie je potrebné preskúmať vec, t. j. preskúmať zákonnosť a odôvodnenosť výrokov napadnutého rozhodnutia, proti ktorým dovolateľ podal dovolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktorý predchádzal rozhodnutiu, so zameraním na dôvody dovolania podľa § 371 a § 374 Trestného poriadku, ktoré sú uvedené v dovolaní (§ 384 ods. 1 Trestného poriadku).

Rozdielnosť uvedených dôvodov vyplýva aj z rozdielneho procesného postupu, ktorý zákon ustanovuje v súvislosti s uvedenými rozhodnutiami. Dovolací súd rozhodne o dovolaní podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku na neverejnom zasadnutí. O dovolaní podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku rozhodne však dovolací súd len na verejnom zasadnutí.

Odlišnosť uvedených dôvodov je vyjadrená aj v zákonnej formulácii výroku dovolacieho rozhodnutia. Pri postupe podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolací súd dovolanie „odmietne“, pri rozhodovaní podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku dovolací súd dovolanie „zamietne“. Právna úprava (napr. Trestný poriadok alebo Občiansky súdny poriadok) spravidla dôsledne rozlišuje odmietnutie a zamietnutie opravného prostriedku, uvedené pojmy nemožno stotožňovať a vnímať ich synonymicky. Zjednodušene možno konštatovať, že opravný prostriedok sa odmieta z procesných dôvodov bez toho, aby súd vecne preskúmal dôvody uvedené v opravnom prostriedku. Opravný prostriedok súd zamietne po jeho vecnom preskúmaní, na základe ktorého zistí, že dôvody uvedené v opravnom prostriedku sa nepreukázali.

Z týchto dôvodov neobstojí argumentácia najvyššieho súdu o tom, že odmietnutie dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku obsahovo zodpovedá zamietnutiu dovolania podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku.

2. K analogickej aplikácii § 372 ods. 2 Trestného poriadku na prípady odmietnutia skoršieho dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku

Z odôvodnenia namietaného uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že analogickú aplikáciu § 372 ods. 2 Trestného poriadku považuje za opodstatnenú z dôvodu obsahovej totožnosti odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku a zamietnutia dovolania podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku.

Vo vyjadrení k sťažnosti najvyšší súd uvádza ďalšiu argumentáciu v prospech analogickej aplikácie § 372 ods. 2 Trestného poriadku. Poukazuje na

a) systematické zaradenie § 372 ods. 2 Trestného poriadku pred ustanovenia o rozhodovaní o dovolaní na verejnom zasadnutí a neverejnom zasadnutí a tiež na

b) účel § 372 ods. 2 Trestného poriadku, ktorý je vyjadrený aj v dôvodovej správe, podľa ktorej zámerom zákonodarcu bolo, aby sa dôvody dovolania vyčerpali v jednom konaní a aby bolo rozhodnuté s konečnou platnosťou.

Argument o obsahovej totožnosti odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku a zamietnutia dovolania podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku neobstojí. V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na svoju argumentáciu v predchádzajúcej časti tohto uznesenia.

Pokiaľ ide o argumentáciu systematickým zaradením § 372 ods. 2 Trestného poriadku pred relevantné ustanovenia Trestného poriadku, tento argument nepovažuje ústavný súd za správny a ani za presvedčivý. Samotná skutočnosť, že § 372 ods. 2 Trestného poriadku je zaradený pred relevantné ustanovenia Trestného poriadku, neznamená, že toto ustanovenie možno aplikovať aj na odmietnutie dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Z relevantnej časti Trestného poriadku upravujúcej dovolanie

(§ 368 – § 392 Trestného poriadku) vyplýva, že postup dovolacieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní je jednoznačne založený na prioritnom preskúvaní formálnoprávnych náležitostí dovolania a až potom dovolací súd pristupuje k jeho meritórnemu preskúmaniu.

Najvyšší súd tiež argumentuje účelom § 372 ods. 2 Trestného poriadku a úmyslom zákonodarcu, ktorý vyvodzuje z dôvodovej správy k zákonu č. 262/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 262/2011 Z. z.“), ktorým bolo uvedené ustanovenie zahrnuté do Trestného poriadku.

V osobitnej časti dôvodovej správy č. UV-12211/2011 k vládnemu návrhu zákona, ktorý bol prijatý ako zákon č. 262/2011 Z. z. sa uvádza:

„Okrem toho prax signalizovala potrebu takéhto ustanovenia v záujme jednotného výkladu a postupu súdov, ako aj vyčerpania prípadných všetkých dôvodov na dovolanie v jednom konaní. Systémovo by bolo neúnosné, aby sa mohlo dovolanie podávať znovu z iného dôvodu, čo má nútiť dovolateľa vyčerpať všetky dôvody dovolania naraz. Dovolanie sa navyše považuje za účinný prostriedok nápravy porušenia základných práv a slobôd a tak je vhodné, aby dovolací súd rozhodol s konečnou platnosťou.“

Analógia zákona (*analogia legis*) je použitie „práva na prípady, ktoré nie sú upravené v žiadnom ustanovení právneho predpisu, t. j. nachádzanie práva v oblasti mimo rozsah pojmu“ (Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C. H. BECK, 2010, s. 211). Analógia je metodologický nástroj na uzavretie medzier zákona, ktorej podstatou je to, že „spojuje právne dôsledky (dispozíciu) noriem s prípadmi, ktoré nie sú zahrnuté do ich jazykového vyjadrenia v právnych predpisoch.“ (tamtiež, s. 240). Prípustnosť analógie musí vyplynúť z objektívnej teleologickej argumentácie, teda v zásade z účelu právneho predpisu (jeho teleologického pozadia) a z vyvažovania právnych princípov (pozri tamtiež, s. 240 – 241).

V prerokúvanom prípade pod hypotézu v § 372 ods. 2 Trestného poriadku „ten, koho dovolanie bolo zamietnuté“ nemožno na základe gramatického výkladu subsumovať situáciu, keď dovolanie bolo odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Najvyšší

súd však argumentuje, že dispozíciu právnej normy v § 372 ods. 2 Trestného poriadku vyjadrenú slovami „nemôže v tej istej veci podať ďalšie dovolanie“ je potrebné aplikovať aj na prípady, keď „dovolanie bolo odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku“. V tejto súvislosti poukazuje na účel § 372 ods. 2 Trestného poriadku a na úmysel zákonodarcu, ktorý vyjadril v dôvodovej správe k zákonu č. 262/2011 Z. z., ktorý spočíva v tom, aby sa všetky dôvody dovolania uplatnili v jednom dovolacom konaní, v rámci ktorého sa vec rozhodne s konečnou platnosťou.

Ústavný súd v prvom rade uznáva, že argumentácia najvyššieho súdu má racionálny základ a zjavne rešpektuje úmysel zákonodarcu tak, ako ho vyjadril v dôvodovej správe k zákonu č. 262/2011 Z. z., ktorý však po legislatívnej stránke v samotnom znení právneho predpisu nevyjadril adekvátne (navyše dôvodová správa nie je súčasťou schváleného právneho predpisu). Najvyšším súdom uplatnená aplikácia a výklad § 372 ods. 2 Trestného poriadku nepochybne koncentruje dovolacie argumenty do jedného konania, zabraňuje špekulatívnemu uplatneniu rozhodujúceho dovolacieho dôvodu, resp. dôvodov tesne pred uplynutím lehoty na podanie dovolania a prispieva k nastoleniu právnej istoty vzhľadom na trojročnú lehotu na podanie dovolania (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku).

Napriek týmto nepochybne silným a racionálnym argumentom v prospech uvedenej aplikácie a výkladu § 372 ods. 2 Trestného poriadku sa ústavný súd domnieva, že existujú iné dôvody, ktoré považuje za presvedčivejšie a ktorým je v uvedenej situácii potrebné dať prednosť.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje, že analógia v trestnom práve procesnom je prípustná, nie však neobmedzene. Použitie analógie v trestnom práve procesnom by malo prichádzať do úvahy len v obzvlášť výnimočných a ojedinelých prípadoch. Analógia v trestnom práve, ktorej dôsledky sú v neprospech osoby, voči ktorej sa vedie trestné konanie, je v zásade neprípustná. V prerokúvanom prípade nejde o obzvlášť výnimočnú a ojedinelú situáciu s tým, že účinky tejto analógie sú v neprospech osoby, voči ktorej sa viedlo trestné konanie, a zasahujú do jej základného práva na súdnu ochranu.

Pokiaľ ide o argumentáciu najvyššieho súdu, že takýto výklad a aplikácia § 372 ods. 2 Trestného poriadku reflektuje úmysel zákonodarcu, táto argumentácia obstojí len vo vzťahu k úmyslu tak, ako ho zákonodarca vyjadril v dôvodovej správe k zákonu č. 262/2011 Z. z. Jazyková formulácia právnej normy § 372 ods. 2 Trestného poriadku však zjavne nezahŕňa situácie, keď skoršie dovolanie bolo odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, hoci by sa to javilo byť logické vzhľadom na úmysel vyjadrený v dôvodovej správe. Úmysel zákonodarcu znemožniť podanie ďalšieho dovolania aj v prípade, ak skoršie dovolanie bolo odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, „nebol vyjadrený spôsobom, ktorý zodpovedá požiadavkám na určitosť a jasnosť právnych predpisov v podmienkach právneho štátu... (čl. 1 ods. 1 ústavy). Toto pochybenie musí ísť na ťarchu zákonodarcu, ktorý ho môže napraviť jedine tým, že... (tento dôvod) uvedie priamo v texte príslušného ustanovenia... V právnom štáte nesmie súd naprávať pochybenia zákonodarcu pri formulácii právnych predpisov interpretáciou, ktorá takto zmení ústavne konformný, ale z pohľadu štátnej moci nevýhodný text právneho predpisu.“ (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 22/99 z 2. februára 2000). Najvyšší súd použil taký výklad § 372 ods. 2 Trestného poriadku, ktorý v pochybnostiach bol v prospech štátnej moci a v neprospech nositeľa základných práv a slobôd, čím nerešpektoval základný princíp vzťahu jednotlivca a štátnej moci (m. m. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 22/99). Vzhľadom na to, že štát má záujem na stíhaní trestných činov a je jedinou autoritou, ktorej patrí táto právomoc, je v jeho záujme, aby aj trestnoprocesné predpisy vymedzil s náležitou jasnosťou a presnosťou. Štát sa nemôže dovolávať voči jednotlivcovi ako adresátovi týchto právnych noriem neurčitosti právnej úpravy, ktorej je on sám pôvodcom. V prípade pochybností by nejasnosť právnej úpravy mala zaťažovať štát, a nie jednotlivca (pozri tiež Melzer, F. c. d., s. 236).

Na základe týchto dôvodov dospel II. senát ústavného súdu k právnemu záveru, že výklad § 372 ods. 2 Trestného poriadku najvyšším súdom je arbitrárny, a tým ústavne neudržateľný.

III.

Vzhľadom na skutočnosť, že II. senát ústavného súdu v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou dospel k právnemu názoru odchylnému od právneho názoru III. senátu vyjadreného v uznesení sp. zn. III. ÚS 188/2012 z 2. mája 2012, ktorý považoval právne názory najvyššieho súdu za „z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné“, bol v súlade s § 6 zákona o ústavnom súde povinný pred rozhodnutím predložiť plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov.

Vychádzajúc z právnych názorov vyslovených v časti II odôvodnenia tohto uznesenia, II. senát ústavného súdu navrhuje, aby plénum ústavného súdu v záujme zjednotenia odchylných právnych názorov senátov prijalo zjednocujúce stanovisko. Pre úplnosť treba dodať, že rovnaký, resp. obdobný právny problém sa týka aj ďalších sťažností, o ktorých má ústavný súd konať, ktoré zatiaľ neboli predbežne prerokované (napr. Rvp 12981/2012, Rvp 5611/2013).

Ako problematická sa ukazuje zákonná úprava dovolania a jej aplikácia spočívajúca v tom, že zákonodarca zahrnul do pôsobnosti § 372 ods. 2 Trestného poriadku iba „zamietnutie“ dovolania v zmysle § 392 ods. 1 Trestného poriadku, a nie aj jeho „odmietnutie“ v zmysle § 382 písm. c) Trestného poriadku.

Ústavný súd sa nestotožnil s právnym názorom najvyššieho súdu, že rozhodnutie o dovolaní podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku a podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku je obsahovo totožné.

Ústavný súd pripúšťa, že zákonodarca aj sám prispel k spochybneniu rozdielov medzi „procesným odmietnutím“ dovolania na neverejnom zasadnutí a jeho „meritórnym“ prerokovaním na verejnom zasadnutí, keď v § 382a Trestného poriadku doplnil možnosť rozhodnúť meritórne o dovolaní na neverejnom zasadnutí, ak dovolací súd zistí, že dôvody dovolania, ktoré bolo podané v prospech obvineného, sú „zjavne preukázané a je zrejmé, že vytýkané nedostatky povedú k postupu podľa § 386 a § 388 ods. 1“.

Ústavný súd neprehliadol skutočnosť, že § 382 písm. c) Trestného poriadku odkazuje na celý § 371 Trestného poriadku, nielen na jeho odseky 1 a 2, ako aj to, že v prípade posudzovania splnenia dôvodov dovolania podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku už možno len veľmi ťažko „hovoriť“ o procesnom charaktere rozhodovania. Posudzovanie, či je splnený dôvod, že rozhodnutie, ktoré je predmetom dovolania, vychádza „... zo skutkového stavu, ktorý bol na základe vykonaných dôkazov v podstatných okolnostiach nesprávne zistený...“ (§ 371 ods. 3 Trestného poriadku), sa už svojou podstatou blíži, resp. prelína s posudzovaním „preukázania“ dôvodov dovolania v zmysle § 392 ods. 1 Trestného poriadku. V tomto kontexte názor najvyššieho súdu, že dôvody odmietnutia dovolania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku a jeho zamietnutia podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku, ak sa na ne nazerá z hľadiska účelu § 372 ods. 2 Trestného poriadku, koncentrovať vyčerpanie dovolacích dôvodov do jedného konania, možno považovať za analogické, nemožno hodnotiť za zjavne nepodložený.

Výklad a aplikácia relevantných ustanovení Trestného poriadku, ktoré v posudzovaných prípadoch použil najvyšší súd, sa opierajú o analógiu legis.

Analógia nie je v trestnom práve vylúčená úplne. Vylúčená je analógia v neprospech páchatel'a v hmotnom práve trestnom. Toto vylúčenie vyplýva zo zásady „*nullum crimen sine lége, nulla poena sine lége*“ zakotvenej v čl. 49 ústavy a v čl. 39 Listiny základných práv a slobôd („len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie“).

Analógia v prospech páchatel'a by mohla byť za istých okolností prípustná (napr. v prípade konštrukcie či rozšírenia okolností vylučujúcich protiprávnosť alebo spôsobujúcich zánik trestnosti činu, napr. ak by bola odôvodnená požiadavkou účinnej ochrany základných práv a slobôd a ústavne konformného výkladu), v posudzovanom prípade však nejde o analógiu v trestnom práve hmotnom. Ide o analógiu v trestnom práve procesnom, ktorá nie je až taká nezvyčajná, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať, a v praxi sa aj využíva. Použitie takejto analógie v trestnom práve procesnom v zásade nie je

problematické (aspoň z hľadiska trestnoprávnej teórie), pokiaľ nie je prejavom arbitrárnosti (jej použitie umožňuje medzera v právnej úprave, pričom je racionálne a argumentačne podložené) a nemá negatívny dopad na práva účastníka konania (osobitne v zmysle obmedzenia jeho základných práv a slobôd).

Trestné právo je však odvetvím verejného práva, v ktorom dochádza k štátnomocenským zásahom do základných práv a slobôd.

Ústavný súd pri formulovaní zjednocujúceho stanoviska vychádzal z toho, že pokiaľ má ísť o zjednocovanie judikatúry ústavného súdu, nemožno pri interpretácii zákonných ustanovení opomenúť previazanosť otázok ústavnosti a zákonnosti, a to osobitne v otázkach trestného stíhania a pozbavenia osobnej slobody, kde samotná ústavná úprava odkazuje na zákon („... spôsobom, ktorý ustanoví zákon...“ v čl. 17 ods. 2 ústavy).

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 152 ods. 2 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

V kontexte už uvedeného ak ústavný súd mieni dôsledne aplikovať svoju doktrínu o požiadavke ústavne súladného výkladu, v rámci ktorej okrem iného uviedol, že ak sú k dispozícii viaceré možnosti výkladu právnej normy, je potrebné uprednostniť tú z alternatív, ktorá zaisťuje najväčšiu ochranu základných práv a slobôd, je zrejme potrebné prisvedčiť záveru, že v prípade voľby medzi výkladom gramatickým a výkladom

per analogiam legis spojeným s reštriktívnym obmedzením prístupu k súdnej ochrane v podobe možnosti využiť mimoriadny opravný prostriedok, by mal dostať prednosť výklad gramatický.

Uvedené platí o to viac aj z dôvodu, že teleologický výklad a výklad *per analogiam legis* v tomto prípade kompenzuje nedostatky legislatívnej úpravy v miere, ktorá je už ústavne neprípustná. V tejto súvislosti je potrebné prihliadnuť na potrebu jasnej a precíznej úpravy trestného procesu, ktorá by v zásade mala umožňovať jednoznačný výklad o právach a povinnostiach strán trestného konania.

Plénum ústavného súdu preskúmalo právne názory II. a III. senátu ústavného súdu v označených veciach, pričom po diskusii bol na hlasovanie predložený tento návrh stanoviska na zjednotenie odchylných právnych názorov senátov ústavného súdu:

„Ustanovenie § 372 ods. 2 Trestného poriadku nemožno analogicky aplikovať na prípady odmietnutia skôr podaného dovolania v tej istej trestnej veci podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, keďže takého použitie analógie je spôsobilé porušiť základné práva vyplývajúce zo siedmeho oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 a nasl.).“

Citovaný návrh stanoviska na zjednotenie odchylných právnych názorov plénum ústavného súdu väčšinou hlasov schválilo, a preto tvorí výrokovú časť tohto uznesenia.

Senáty ústavného súdu budú v zmysle § 6 poslednej vety zákona o ústavnom súde pri rozhodovaní v ďalších obdobných veciach viazané stanoviskom pléna ústavného súdu vyjadreným vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2014